

Změny přírodních podmínek v jižní Africe

Zpracovala: Šárka Píšová

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Zdeněk Kliment, CSc.

Předložená bakalářská práce Šárky Píšové „**Změny přírodních podmínek v jižní Africe**“ obsahuje 70 stran textu včetně seznamu literatury. Hned na úvod je třeba říci, že se autorka pustila do velmi komplexního a náročného tématu, které vyvolává velká očekávání. Ta se bohužel nepodařilo či spíše nemohlo podařit zcela uspokojivě naplnit. Jak je zmíněno v *Úvodu*, Afrika se potýká s širokou škálou problémů od klimatické změny a degradace půdy, přes změny land use a ztráty biodiverzity po růst populace, chudobu a korupci. Každý samostatný problém by vydal na samostatnou monografii, řešení celé jejich šíře v bakalářské práci pak zákonitě nemůže jít příliš do hloubky.

Zároveň musím však uvést, že jsem velkým příznivcem regionálně-geografických studií, proto vysoce oceňuji autorčino zaujetí a odvalu pustit se do tak rozsáhlého úkolu.

Hodnocení splnění cílů v zadání práce

Cíle práce jsou v Úvodu stanoveny poněkud nejasně – „seznámit se s regionem jižní Afriky a uskupit místní environmentální problémy do jednoho výstupu“. Nicméně na jiném místě úvodní kapitoly je uveden konkrétnější postup řešení, tedy popis stavu a vývoje klimatu, vegetace, půdních a hydrologických poměrů ve studovaném regionu.

Takto stanovené cíle byly v rámci možností splněny, ačkoli se k jejich dosažení bylo dle mého názoru možné vydat řadou efektivnějších postupů.

Hodnocení práce s literaturou

Celá studie je rešeršního charakteru, proto si dovoluji zhodnotit práci s literaturou podrobněji. Autorce nelze upřít snahu proniknout do širokého spektra zdrojů pokrývajících zvolené faktory přírodních podmínek. Jak sama uvádí, z důvodu rozsahu práce bylo ke každému řešenému okruhu zvoleno po jedné studii z úrovně globální, regionální a lokální. Toto rozkročení napříč prostorovými měřítky hodnotím jako zbytečně matoucí, u takto široce pojaté práce bych očekával zpracování opravdu jen regionálních, resp. zobecnitelných lokálních studií. Častým srovnáváním stavu daného faktoru v rámci vybraných regionů, celé Afriky a místy i k jiným kontinentům vzniká jen obtížně srozumitelná změť dílčích poznatků. Každé jednotlivé studii se pak autorka věnuje velmi detailně, často i v rozsahu několika stran (viz Scholes 2009), takže výsledkem rešerše je spíše podrobný výtah z několika prací různého významu a platnosti, než skutečně kritické srovnání více zdrojů k vybraným problémovým otázkám. V tomto světle je pak pochopitelný i nižší počet analyzovaných textů, než by se dalo u podobně pojaté práce čekat.

Celou práci se navíc line neschopnost rozlišení hierarchie jevů a procesů, patrná již ze samotné struktury práce – např. v rámci kapitoly *Změny vegetačních podmínek* nacházíme podkapitoly *Přeměna krajiny* (kde na stejné úrovni autorka hovoří o změně krajinného pokryvu a deforestaci), v další podkapitole *Degradace krajiny* se pak dočítáme o problémech desertifikace, a v rámci jiné kapitoly se pak autorka věnuje *Degradaci půdy*. Všechny tyto problémové okruhy jsou přitom spojeny v tématu změn land use / land cover, které je takto nelogicky rozděleno do několika neprovázaných bloků.

Uroveň práce s literaturou také bohužel snižují neobratné překlady, nejasné či přímo chybné formulace (např. *temperate grassland* – mírné louky; úbytek lesů ohněm místo vlivem požárů, „zelenění“ atd.), velmi často se objevují i neodborná vyjádření typu pojmenování vegetační oblasti Fynbos „květinovým královstvím“ či označení endemitů výrazem „nejdou jinde k nalezení“. Podobnými neduhy trpí bohužel rešeršní část textu téměř celá a to množstvím větším než malým.

Na druhou stranu musím znovu ocenit autorčinu schopnost excerpce celé řady zajímavých studií, které bezesporu velmi důkladně prostudovala a porozuměla jim.

Hodnocení použitých metod a postupů, správnost argumentace a interpretace

Metodika práce je jasně formulována a objasňuje mnohé nejasnosti, které vyvstávají při četbě předchozích rešeršních kapitol. Proto se jeví její zařazení až za rešerši jako nelogické. Celkovému řešení práce by možná prospělo, kdyby autorka zvolila tradiční metodiku *reviews*, kdy se s využitím daných klíčových slov např. na *Web of Science* filtrují zájmové studie, které jsou následně podrobeny plošné rešerši.

Správnost argumentace a interpretace u takto pojaté práce lze jen obtížně hodnotit, přesto lze říci, že kapitola *Diskuze* patří k těm nejzdařilejším částem celého textu. Ačkoli se nejedná o diskuzi v pravém smyslu, teprve zde autorka dokazuje pochopení komplexních vztahů mezi studovanými faktory přírodních podmínek. Skoro se zdá, že teprve když se vymanila z mantinelů rešerše, daří se jí skutečně prokázat schopnosti práce s odbornou literaturou.

Hodnocení odborného přínosu

Předložená práce představuje velmi komplexní problém, který bezesporu nabízí velký prostor pro inovativní studie. Zde se opět projevuje rozporuplnost práce, kdy rozsáhlé části *de facto* jen komentují výstupy známých iniciativ či mezinárodních organizací. Naproti tomu autorka představuje celou řadu špičkových článků a studií, které detailně rozebírá. Nezanedbatelné je též představení zajímavých datových či mapových zdrojů české geografické společnosti.

Hodnocení formální stránky

K formální stránce práce jsem se víceméně vyjádřil již v rámci hodnocení rešeršních částí. Zde proto jen krátce zhodnotím úroveň grafických výstupů. Autorka v práci hojně využívá map publikovaných v rámci několika tematických atlasů. Ač jsou ve většině případů v potřebné kvalitě, nabízí se otázka, proč se nepokusila přírodní podmínky studované oblasti vyjádřit sama v rámci souboru jednotných map s využitím volně dostupných datových zdrojů (např. *Worldclim*, *HydroSHEDS*, *EcotopeLab* atd.)? Pak by totiž bylo možné provést i komplexní syntézu studovaných problémů, kterou by bylo možné kartograficky vyjádřit.

Přes uvedené připomínky a celkovou rozporuplnost práce vysoce hodnotím autorčinu snahu obsáhnout tak široce definované zadání. Dle mého názoru studie splňuje nároky kladené na bakalářskou práci, doporučuji proto komisi ji přijmout k obhajobě s tím, že hodnocení vyjádřím až dle průběhu obhajoby a vypořádání připomínek.

V Praze 3.6.2016

RNDr. Dušan Romportl, Ph.D.

